

ÚJ
Ez Az Újság
nálunk

A Piliscsabai „KLOTILDLIGET” Község­szépítő és Természetvédő Egyesület lapja

„Köszönöm nektek, pilisi hegyek,
Hogy jóságosak vagytok és szelídek
És engedtek elringatóznom
Vonalaitok zöld hullámain...”
/ Sík Sándor /

A Széchenyi István emlékéremmel és a Piliscsabáért emlékplakettal kitüntetett
Piliscsabai „Klotildliget” Község­szépítő és Természetvédő Egyesület
szeretettel vár minden érdeklődőt a

XVIII. Klotild-napra

2024. szeptember 29-én, vasárnap

16 órától a Klotild térre

Program

Klotild téren 16:00 órától

Nagy Ella: Klotildligetért című verse Márton Kinga előadásában

Ünnepi köszöntőt mond Nagy Eszter az egyesület elnöke

Ünnepi műsor **Pusztai Betty csellóművész** közreműködésével

A Klotildligetért díjak és a Klotild Díj átadása

Rajzverseny eredményhirdetése

Koszorúzás

Jézus Szíve Plébániatemplomban 17:00 órától

Szilágyi Özséb ötvösművész kiállításának megnyitója

Mayer Angyalka zongoraművész és művésztársai közreműködésével

Jézus Szíve Plébániatemplom kápolnájában 17:45 órától

Szilágyi Özséb ötvösművész kiállítása

A templomkertben felállított sátorban 16:45-től a Pilisi Kézművesek
Közösségének gondozásában kézműves foglalkozás lesz a gyermekeknek.
Az érdeklődők a Klotildliget kvízzel próbára tehetik tudásukat.

Műsorvezető Márton Kinga

Épített értékeink A Klotildligeti Plébániatemplom harangja

A Klotildligeti Plébániatemplomot 1941 és 1946 között építették, amikor még csak Lelkészség volt a területen.

A templom felszentelésekor az akkori gesztenyesor (mai Szent László király útja) mellett kis haranglábon két darab 8 és 10 kilós harang hívta a híveket a szentmisékre. Az eredeti templom, melyet Goszleth Lajos budapesti műépítész tervezett máig befejezetlen maradt. Az eredetileg tervezett harangtorony soha nem épült meg. Az 1970-es években Zsolnay Béla akkori plébános Klotildligetre hívta Dr. Mojzes Péter hittanárt, hogy kiegészítőként tevékenykedjen. Azokban az években az atya szombaton és vasárnaponként Jászfalun (Szárázagon) és Klotildligeten helyettesítette Béla atyát azokban a nyári időszakokban, amikor a plébános Nyugat-Európát járta, hogy a templom felújításához pénzt szerezzen. Főleg Németországban helyettesítésekből, lelki-gyakorlat-vezetésekből tudott adományokat gyűjteni.

*Zsolnay Béla plébános
Dr. Mojzes Péter hittanár
1912–1974*

Abban az időben történt, hogy Péter atya, Béla atya távolléte idejére megszervezte velünk, hogy a kis haranglábat az egyházközség elbontotta, a két kis harangot templomi belső használatra állványra állítottuk és az egyiket a mostani kápolnában, míg a másikat a Pilisjászfalui filiában helyeztünk el. Mindezt az tette lehetővé, hogy Mojzes atya közbejárására új harangot kapott a templom, ezért Kauser Tibor helyi építésmérnök új haranglábat tervezett a templom főhomlokzatától jobbra. Az új harangláb felszentelésére 1971. augusztus 20-án, Szent István király napján került sor. Az új harangládba függesztették fel azt a 130 kg-os harangot, amelyet Szlezák László öntött 1947-ben Budapesten. Mojzes atya közbenjárására – mivel Budapesten a Szent László kórház kápolnája új harangot kapott – a régi

*A régi kisharang
a mai Szeplőtelen fogantatás kápolnában*

harangot megkapta a Klotildligeti Jézus Szíve templom. A mellékelt fotón látszik, hogy 1971 Szent István napján még a mai játszótér helyén a templomkertben érik a kukorica és az első haranghúzást szemlélik Mojzes atyán kívül a képviselő testület akkori tagjai, például Fehér Andris bácsi, Vastag Antal gondnokunk, Russu-Lovag László és még néhányan.

*1971 harangszentelés
A harangot húzzák Csiky Gábor és Nagybaczoni Béla.*

Telt-múlt az idő és a statikailag hibás haranglábat az egyházközség néhány év múlva felújíttatta és úgy működött egészen 2015-ig. Ekkor sikerült a Klotildligeti Egyházközségért Alapítványnak egy nagy Sapard pályázatot elnyernie, melynek segítségével bővült a plébániatemplom, új kápolna, plébánia és harangtorony épült. A közel százmillió forint értékű pályázat önerejét biztosította a Deák Ferenc utca 24-ben lévő plébániaépület eladása. A mintegy két évig tartó beruházás sikeréhez számos vállalkozás, egyéni támogatások, pénzbeli adományok és sok-sok ima járult hozzá. Ekkor került „Péter atya harangja” a haranglábból az új harangtoronyba, amellyel egyidőben a harang villamosítása is megtörtént. Az üresen maradt haranglábat az Egyházközség az akkor létesített gyermekjátszóterre helyezte át, és

A felújított harangtorony a haranggal

„születiként” használták. Az Egyházközség mai képviselő-testülete határozott úgy, hogy a harangtorony faszerkezetét ebben az évben felújítja, így történhetett meg a rekonstrukció, és mindenki öröme a régi harang új köntösben szólalhatott meg ismételten.

Hirdesse Isten Dicsőségét ez a harang még hosszú ideig a Klotildligeti egyházközségben.

Csíky Gábor

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület hírleveléből

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület címermadara megalakulása óta a tűzok. A választmány azért döntött így, mert ez a madárfaj jelképezi legjobban azt, hogy az Egyesület egyformán képviseli a tudomány szempontjait, a madárvédelem társadalmi ügyét és a „civil” természetbarátoknak való tudás átadásának ügyét.

A tűzok nálunk is és Európában is veszélyben volt. Az Egyesület komoly munkát fektetett abba, hogy megmentse ennek a madárfajnak a pusztulását. Ennek eredménye, hogy a régióban nálunk él a legtöbb tűzok. Egykor 800-900 egyedet számláltak meg, míg 2020-as években már 1700-at.

A tűzok eredetileg rövid távú vonuló volt, mérsékeltébb klímájú területeken vészelt át a téli időszakot, ma már azonban csapatokba verődve itthon tel a felnövekvő csibékkal együtt. A Moson-síkon, a Duna-Tisza közén és Kelet-Magyarországon láthatjuk ezt a pompás madarat.

fészkelő helyeket újra felkeresik a gyurgyalagok, ha azokat kitisztítjuk, hogy hozzáférhetővé tegyük. Ugyanis a gyurgyalagot nem fenyegeti a kipusztulás veszélye, minden évben, májusban megjelennek itthon, kiköltik a fiókákat, majd augusztus végén, szeptember elején útnak indulnak Észak-Afrikába és Nyugat-Ázsiába. Az állomány nagysága nálunk több tízezresre tehető.

Gyönyörű tarka madár, hasa és mellrésze kékeszöld, dolmánya és feje gesztenyebarna, vállfoltja és torka aranyárga. szemsávja és torokszalagja fekete. Testhossza 28 centiméter, a súlya 44-65 gramm. Repülés közben a különféle variációban hallatják a hangjukat. Rovarevő madár, igen kedveli a méheket (innen a méhészmadár elnevezés), ami miatt a méhészek soha nem kedvelték ezeket az egyébként darazsakkal, lepékkel, szitakötőkkel, sáskákkal is táplálkozó madarakat. Egy tanulmány szerint a kaptár a dolgozó méhek kevesebb, mint 1 %-át veszti el a gyurgyalagok miatt. A méheket és darazsakat úgy fogyasztják, hogy kitépik a fullánkjaikat és a méregmirigyüket, mielőtt áldozatukat lenyelik.

A gyurgyalagok telepesen fészkelnek a lösz- vagy homokfalakban. 2-3 hét alatt 1,5-2 méter alagutat ásnak, amelynek végén van a költőüreg.

Lehetséges, hogy ez a madár ismét fészkelhetne itt a közelünkben, ha a korábbi üregek környezetét megtisztítanánk.

Sz.J.

Fotó: MTI/Kovács Attila, Hofez

Az **Egyesületünk** címerében a gyurgyalag vagy más néven a méhészmadár szerepel. A címert Malomvízi Schusztér Ödön grafikus művész, az Egyesületünk elődje, a Liget Baráti Kör egyik alapítója tervezte.

Ödi bácsi (mindenki ezen a néven szólította) a Jászfalu felé tartó 10-es út bal oldalán található homokfalba vájt üregekben fészkelő, színpompás madarokról mintázta a címermadarat. Abban az időben, de még az 1990-es években is láthattuk a fészkelő helyeket, amelyeket azután benőtt a gaz, a bokrok és a kisebb cserjék. A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület ajánlása szerint az ilyen

Egyesületi visszaemlékezés

A kedves olvasó észrevehette, hogy tavalyi év folyamán az újság valamennyi számában a címlapon megjelent egy háromszögben a 40-es szám, ami utalt arra, hogy egyesületünk már negyven éves. Bizony régen volt már, hogy 1983-ban néhány lokálpatrióta klotildligeti lakos útjára indította egyesületünket, melyet az első időkben Liget Baráti Körnek hívtunk, hivatalos neve az első év után Piliscsabai „Klotildliget” Községépítő és Természetvédő Egyesület lett. A múlt rendszerben (amikor már felépítettük a szocializmust és terveztük a kommunizmust) csak úgy lehetett ezt a „csoportosulást” megszervezni, hogy ahhoz a Hazafias Népfront helyi szervezete is hozzájárult (Nanó néni). Ez a magyarázata annak, hogy a hivatalosan is létrejött Egyesület az országban az elsők között kapta meg a Széchenyi István emléklakett kitüntetését, melyet Pozsgai Imre a Hazafias Népfront főtitkára adott át egy országos ünnepség keretében. Mivel Piliscsaba-Klotildliget nagyközségben ebben az időben az első civil szerveződés voltunk, a taglétszám hamar 230 fölé emelkedett. Nagy lendülettel dolgozott mindenki az egyesületért és szinte mindent „társadalmi munkában” végeztek a lakótársaink. Eltelt 20 év és az akkori taggyűlésen vissza tudtunk emlékezni vállalásainkra. Azóta újabb 20 év telt el és most a negyven éves évforduló után ismét teszünk egy kis számadást!

	20 évvel ezelőtti terveink:	Terveink valóra váltása:
1	Egy faluközösséget szerető aktív egyesületet működtetni.	Egyesületünk aktivitásán még van mit munkálkodni.
2	Fennállásunk 20 éves évfordulóját szépen megünnepelni.	Szépen megünnepeltük
3	A természetvédelmi hatósági jogkörünket gyakorolni.	A Hatósági jogkört átadtuk Piliscsaba város Önkormányzatának
4	Egy Falumúzeumot berendezni és megnyitni.	Időközben létrejött a falumúzeum, köszönhetően a Német Nemzetiségi Önkormányzatnak
5	A Piliscsaba látnivalók füzetet újra kiadni.	Kiadtuk, ismételt kiadása aktuális
6	Új létesítményekről képeslapot kiadni.	Új képeslapok kiadására nincs igény

7	Folytatni Piliscsaba történetének megírását.	Klotildliget és Piliscsaba történetének megírása ma is aktuális
8	A platán és gesztenyefák permetezését elvégeztetni.	A fasorok ápolása ma is folyamatban van
9	A parlagfű irtásában közreműködni.	A parlagfű irtását újra napirendre kell tűznie az Önkormányzatnak
10	Falutakarítások szervezését folytatni.	A falutakarítások ma is szervezeten folynak
11	Az Önkormányzat munkáját szakmailag segíteni.	Az új Önkormányzattal a szakmai segítségnyújtást újra kell gondolni
12	A kálváriát újra felújítani.	A Kálváriát egyesületünk kétszer újította fel
13	A Garancsi-tó rehabilitációját előmozdítani.	A tinnyi egyesületet támogattunk a tó rehabilitációjának végrehajtásában
14	A Fényesliget sétány mellett „forrásfoglalást” végezni.	A Fényesliget forrás forrásfoglalása kiválóan sikerült
15	Az egyesület újságját rendszeresen kiadni.	Az Új „Ez Az Újság Nálunk” kiadása ma is folyamatos
16	Védett épületeinket dokumentációban feldolgozni.	Ez a munka még várat magára
17	A Klotild tér rendezését megkezdeni.	Klotild tér rendezése az Önkormányzat segítségével megvalósult
18	A szelektív hulladékgyűjtés bevezetésére felkészülni.	A szelektív hulladékgyűjtés remekül működik

Hisszük és valljuk, hogy csendesen végzett jó munkával szinte minden lakótársunk bizalmát megnyerjük és közös erővel részesei lehetünk Piliscsaba-Klotildliget felemelkedésének és elismertetésének.

Csíky Gábor

Az újság megjelenését a Kulturális és Innovációs
Minisztérium támogatta!

Klotildliget címere

Egyesületünk már többször kinyilvánította az elmúlt évek során, hogy az 1900-as évek elején alapított Klotild Nyaralótelepesek Egyesülete által életre hívott hagyományok folytatójának és egyben a szervezet jogutódjának vallja magát.

Klotildliget településrész címerét és zászlaját 20 évvel ezelőtt alkották meg. Az előkészületek során hozzáértő helyi történészek, levéltárosok, heraldikusok dolgoztak azon, hogy minden tekintetben megfelelő legyen – a mai kor követelményei szerint is – jelképünk.

A címerleírást itt közöljük:

„Kerek talpú, kék mezejű pajzs alsó részében két stilizált zöld hegy előterében rozsdabarna tölgyfa, a két hegy felett nyitott könyv heraldikai jobb oldali lapján arany alfa, bal oldalon arany omega betűkkel, a könyv felett a pajzs felső részében heraldikai jobb oldalon arany emberarcú nap, heraldikai bal oldalon jobbra néző ezüst emberarcú hold, a kető között heraldikai jobb felé repülő fehér galamb. A pajzs felett ötleveles, drágakövekkel ékített nyitott korona, a pajzs

két oldalán stilizált rozsdabarna tölgylevelek, arany makkal. A címer alatt félkörívben fehér szalagon fekete KLOTILDLIGET felirat.”

A jelképek magyarázata:

- Zöld hegy a rozsdabarna tölgyfával utal Klotildliget természetvédelmi területére.
- Nyitott könyv a helyi tudományos és oktatási intézmények jelenlétét mutatja.
- A görög ábécé betűi a „kezdetre” és „végre” az Istenre, az egyházakra hivatkoznak.
- A fehér galamb a békét, a közösségek békés egymás mellett élését jelképezi.
- A korona az országos közigazgatásba való tagozódásra és a közösségi múltra utal.
- A tölgyfalevelek és makkok a csodálatos természeti környezetet idézik meg.

A VI. Klotild-napon, 2012. 06. 17-én P.Dr. Josef Lucyszyn CM lazarista szerzetes, klotildligeti plébános szentelte fel az arra az alkalomra elkészített klotildligeti zászlót. A selyemlobogó mindkét oldalán ugyanaz a címer látható és a Klotildliget felirat. A zászló színei a Magyar Nemzeti színeken kívül a sárga szín Piliscsaba város zászlájában is megjelenik, míg a kék szín Máriára emlékeztet.

A zászlóavatást követően máig Klotildliget zászlaja jelenik meg akár az Egyházközségek, akár az Egyesület, akár Klotildliget területén rendezett nagyobb társadalmi események alkalmával.

Klotildliget címeres zászlajának állandó őrzési helye a Klotildligeti Plébániatemplom kápolnája.

Teofil

Hírek Piliscsabán – Klotildligeten 1907-1908-ban

A címbeli évszám nem tévedés! Petzrik Antal főerdész, aki abban az időben az itteni uradalmi intéző volt, több tudósításban is megemlítették. Ő volt mások mellett az a személy, aki kísérte József nádor főherceget a piliscsabai erdőkben folyt vadászatokon. Egyik gyermeke szorgalmasan gyűjtötte azokat az újságcikkeket, amelyekben apja is szerepelt. Valamennyi cikkben arra hivatkoznak, hogy mind az egy levelező tudósítása alapján íródott. Feltételezhetjük, hogy a cikkeket gyűjtő gyermek írta meg az újság számára, ha valami történt a családfőjükkel kapcsolatban.

A leírtakat sem kibővíteni, sem ellenőrizni nem tudjuk. Sajnos a kivágott cikkek mellett mindössze-kézzel írott évszám szerepelt, de az újság neve hiányzott. Miután abban az időben is több újságot nyomtattak, nem tudunk nyomozni a sajtótermék után, de úgy is a cikkek tartalma lényeges.

Az újságcikkek többsége a főhercegi vadászatról tudósított. Általában vonattal érkezett a főherceg és vendégei a piliscsabai állomásra, ahonnan nyomban vadászni indultak. Az írások mindig megemlítették, hogy hány vaddisznót és rókát ejtettek. Egyszer a főherceg a kecskeméti lovassági laktanyába küldött egy vaddisznót a huszárok megvendéglésére.

Egy alkalommal a főhercegi pár Kistapolcsányból tartott Budára, amikor Leányvár és Piliscsaba között balesetet szenvedtek, az őket szállító automobil fának hajtott és árokba borult. Senki nem sérült meg. Valószínű azért, mert a gépkocsi nem tudott úgy száguldani, mint a maiak. A baleset helyszínén a szerencsés kimenetel miatt hálából Mária képet helyezett el a főhercegi pár.

Több cikkben is említik a lazarista kápolnát, mint

Az emlékoszlop Leányvár határában, amelyből már hiányzik a Mária kép. A felirat csak annyi: 1908. április 21. Ez bizonyítja, hogy a baleset emlékére állították.

fogadalmi kápolnát, amelyet László főherceg emlékére építettek. A római katolikus templomban többször vettek részt istentiszteleten az érkező főhercegi vendégek. A helybeli plébános Lattyák Nándor volt, akinek a nevére az idősebb helybéliek talán emlékeznek még.

Az egyik tudósítás a déli laktanyatáborra is emlékeztet, ahová József főherceg mint dandárparancsnok érkezett lövészeti szemlére.

Az újságcikkek között található egy 1902-ből származó is, amely tudósítás arról szól, hogy Klotild királyi hercegnő (vagyis főhercegnő) és két lánya, Erzsébet és Klotild hercegisasszonyok a piliscsabai birtokra érkeztek. Klotild főhercegnő első ízben járt Piliscsabán és elragadtatva szövegezt a festői szép vidékről.

Ez alkalommal ők is a László főherceg emlékére épített lazariszta kápolnába mentek istentiszteletre. A cikk szerint László főherceg a gyermekéveit nagy részben Piliscsabán töltötte, abban a házban, amely a lazariszták kolostora volt. Ugyancsak ez a cikk emlékeztet, hogy Piliscsabán volt a margitszigeti kertészeti fióktelepe.

A megőrzött újságcikkek mellett található egy levél dr. Melly Bélától, aki a Piliscsabai Clotild Nyaralótelepesek Egyesületének elnökeként részvétet nyilvántartott az 1910-ben elhunyt Petzrik Antal családjának. Az Egyesület fejléces papírján székhelyként Budapest, IX., Ferencz- körút 37. olvasható.

Az újságcikkeket több magánlevél és fénykép kíséretében Petzrik Antal dédunokája hagyta Piliscsabán, amelyet méltó helynek tartott, mert szülőhelye volt Petzrik Annának, Petzrik Antal egyik lányának.

Összeállította: Sz.J.

Lósy-Schmidt Ede és az 1939-ben alapított kassai Országos Magyar Műszaki Múzeum

A kassai múzeum alapítója, Lósy-Schmidt Ede így emlékezett meg a gyűjteményről:

„Kassára 13 darab 15 tonnás, fedett vasúti teherkocsival érkeztem meg 1939 tavaszán. A kassai Műszaki Múzeum alagsorában a gépészeti osztályok kaptak elhelyezést a nagy térfogatú és nagysúlyú gépekkel. Ezekhez az osztályokhoz vezető folyosók és lépcsők falai XVII., XVIII. és XIX. századbeli vasműves tárgyakkal vannak díszítve.

Itt foglal helyet mindenekelőtt az elektrotechnikai osztály. Különböző fajtájú elektromotorok, dinamók, generátorok, száraz transzformátorok, nagyfeszültségű olajkapcsolók és műszerek láthatók benne. A falakon körös körül késes-, seprős-,

szakaszkapcsolók, kikapcsolók és átkapcsolók, vonalmegszakítók, kapcsolótáblák, különféle rendszerű biztosítók és ellenállások vannak felszerelve.

A gépészeti osztályban gáz-, és petróleummotorok, gőzzel hajtott szivattyúk, gőzgépek, kazánrostélyok, fogaskerekek, szíjtárcsák, csapágyak, nyomdagépek érdekes példányai vannak kiállítva. A falakon Bánki Donát műegyetemi tanárnak gáz- és petróleum motorokra vonatkozó tervrajzai az 1884-es évekből. Vasgyárak és vasöntők egykori régi metszetei.

A közlekedési osztályban egy amerikai rendszerű, faküllős kerekű, igen alacsony rendszámú autó; magobil, amelyen IV. Károly király tanult meg autót vezetni és egy magaskerekű velocipéd. Igen érdekes a Zipernowsky-féle egyszínű villamosvasút 11 m hosszú modellje is.

A repülő-osztályban kiállított repülőmotorok között igen figyelemre méltó nemes Deésy Károly reáliskolai tanárnak és műegyetemi tanársegédnek 1870-ben szerkesztett motornélküli, fahéjazás repülőgépe, szitakötő-szárnyakkal.

A gáztechnikai osztályban az 1850-es évektől kezdve gyűjtött száraz és nedves gázmérő készülékek láthatók nagy számban, részben a falra szerelve, részben posztamentekre állítva. Angol, francia, német, olasz és magyar gyártmányok. A pesti gázgyár legelső tervei és korróziós csődarabok gazdag gyűjteménye.

A pompás mennyezet világítással ellátott folyosók falain gépészeti falitáblák, a falak tövében pedig posztamentekre állított gépek mellett főként nagyértékű a kéregöntésű, Mechwart-féle hengerek, amelynek a magyar liszt világhírnevét és sikerét köszönhetjük.

A magasföldszinten utcára nyíló helyiségeiben nyert elhelyezést a matematikai osztály, a XVIII. század műszaki alkotásainak az emlékei igen nagy értékű tárgyakkal és emlékekkel. Az asztali tárlókban többek között Berzeviczy Sándornak díszes börtökben elhelyezett bányamérnöki műszerei 1740-ből, továbbá oklevelek, iratok és könyvek, valamint rajzok műszaki művelődésünknek ebből a korszakából. [...]

A bánya-, kohó- és erdőmérnöki oktatás emlékeit bemutató helyiségben láthatók az 1735-ben alapított és 1763-ban, illetőleg 1770-ben akadémiai rangra emelt selmecbányai bányászati tanintézetre vonatkozó történeti kincseink. A falitárlókban régi tankönyvek, bányatörvények 1703-ból, Mária Terézia királynő korából származó emlékérmek jó előmeneteli bányász növendékek jutalmazására stb.

Egy következő helyiségben a mérnöki oktatásnak azok az emléktárgyai vannak kiállítva, amelyek a budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karától származnak s az 1782-től 1850-ig fennállott ú.n. Mérnöki Intézetre (Institutum Geometrico-Hydraulico) vonatkoznak. [...]

A Műszaki Múzeumnak nagyértékű gyűjteménye a Királyi József Műegyetem által kiadott legelső mérnöki oklevelek gyűjteménye is. Itt látjuk a Királyi József Műegyetem által kiállított legelső mérnöki oklevelet, amelyet Devecis del Vecchio Ferenc udvari tanácsos, székesfővárosi középítési igazgató kapott 1873-ban; a legelső gépészmérnöki oklevelet, amelyet Rejtő Sándor, Kassa város szülöttje, a műegyetemnek későbbi hírneves professzora kapott 1877-ben; a legelső vegyészmérnöki oklevelet, amelyet Grittner Albert, a MÁV kémiai laboratóriumának a megalapítója kapott 1884-ben és végül a legelső építészmérnöki oklevelet, amelyet Kiss István építész kapott 1880-ban.

A földszinti udvari helyiségekben kaptak elhelyezést az iparoktatás magyarországi történeti fejlődésére vonatkozó emléktárgyak, a bányászat és a mezőgazdasági iparok, köztük a malomipar, amelynek Magyarország mindig klasszikus hazája volt. Ez utóbbi osztályban látható egyebek között a Széchenyi István gróffal 1839-ben alapított első hengermalomban használt első hengersizéknek egy példánya is.

Az első emelet utcai helyiségeiben a XIX. század műszaki alkotásainak az emlékei, a fizikai osztályok, a távbeszélő- és távírórendszerek nagyértékű gyűjteményei, a világítási eszközök és a gyújtószerek gyűjteménye látható, valamint a mérnöki munka megbecsülésére vonatkozó számos emléktárgy.

Az első emelet udvari helyiségeiben pedig a kémia, a mérőeszközök: mérlegek és súlyok, írógépek, fényképezőgépek, valamint a vízvezetékek és a csatornázás osztályait helyeztem el.

A második emelet utcai részén a magyar kultúrmérnökség fejlődését bemutató osztályok kaptak helyet igen nagyszámú modellel, köztük a nagykanizsai szivattyútelep hatalmas modellje. A Dunának, Tiszának, Drávának és Szávának, valamint mellékfolyóinak vannak itt osztályai, valamint a hajózásnak. Ez utóbbiban vannak kiállítva egyebek között az elsüllyedt Szent István csatahajónak a modellje és emléktárgyai, valamint az

otrantói tengeri ütközet emléklapja 1917-ből, amidőn Horthy Miklós kormányzó, mint a Novara hajóparancsnoka, szintén súlyosan megsebesült.

A második emelet udvari részében lévő helyiségekben helyeztem el a hídépítési és az erdőmérnöki osztályokat, továbbá a szövőipari, textilipari és a kerámiai osztályokat.

Végül a harmadik emelet helyiségeit a magyar építőművészet és építőiparok tárgyainak a kiállítására és gyűjtésére használtam fel."

Az Országos Magyar Műszaki Múzeum ünnepélyes megnyitóját a Kassai Napok keretében 1943. november 11-én Bornemissza Géza iparügyi miniszter tartotta.

Lósy-Schmidt Ede: Műszaki szókincsünk a régi századokban

Lósy-Schmidt – sok más mellett – szorgos munkával fel dolgozta az Árpádok korának technikai műveltségére utaló szakkifejezéseket, amelyek mennyisége és modernsége igen csak meglepő. Hogy milyen szavakat ismertek a 10–13. század magyar műszaki gondolkodói?

Íme néhány mutatóba: ács, ásó, balta, barlang, bálya, bánya, bárd, bárka, borda, bot, cövek, csapos, csatorna, csákány, csép, csésze, csiga, csomós, csonka, cső, darab, doboz, domború, donga, emelő, erő, érc, égető (szénégető), éles, ér, fa, fahíd, fele, fonó, fölülcsapómalom, fúró, fűrész, gát, gerenda, gomb, gőz, gúla, gyalu, gyanta, gyolcs, gyűrű, hajó, halász, harag, harang, hegyes, hely, híd, hivatal, homok, homorú, iker, inas, istálló, kalapács, kapocs, kapu, kádár, kemence, kemény, kengyel, kerek, kereszt, kert, keverék, kicsi, korlát, korong, kosár, kovács, kő, kötél, kút, küllő, kürtös, lapos, láb, lánc, magas, malom, mester, mély, munka, nagy, nád, nyír, ólom, ón, orr, oszlop, öntvény, örvény, ösvény, ötvös, pad, palota, patak, párkány, rezes, rész, rév, rövid, sark, sarló, saru, sátor, síkos, sima, sír, só, sövény, sütő, szakad, szalma, szál, szántó, szeg (szög), szekerce, szekér, szekrény, szem, szennyes, szer, szék, széles, szín, szoba, szőlő, szövő, szűcs, szűk, takaró, talp, tanya, tar, tartó, tárnok, tekerő, tokos, tompa, tornyos, törő, tövis, udvar, út, ülés, üt, vas, vályú, vám, vár, vásár, vendég, verem, vető, víz, zár, zászló, zátony, zúz, zsámoly, zsilip.

E gyűjtésben számos meglepő tény található. Az „öntvény”-ről sokáig azt hirdették a nyelvészek, hogy nyelvújítás kori szó, holott évszázadokkal korábbi. A felsoroltak közül az egyik legősibb a „tanya” szó, amelynek eredete valószínűleg a Don torkolatánál fekvő egykori Tana település nevére vezethető vissza. Ez a helység a középkorban a szárított halal kereskedők ismert központja volt.

Gazda István

Az újság megjelenését a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. támogatta.

Ajánlatok őszi kirándulásokra

Közel Esztergomhoz és Párkányhoz, tehát Szlovákiában a legközelebbi nevezetesség Béla kastélya.

Egy fennmaradt oklevél tanúsága szerint a kastély területe 1138-ban a dömösi prépostsághoz tartozott. Az azóta eltelt időben több magánszemély birtoka volt. 1770-ben kezdte el a kastély építését Török András generális, francia vidéki barokk stílusban. Mayer Jakab esztergomi építőmester irányította a munkálatokat, elsőként a ma templomként funkcionáló kápolna készült el. A megépült kastély impozáns látványát a tizenkilencedik század második felében nyerte el, amikor a korzikai eredetű Baldacci /Baldácsy /család lett a tulajdonos. Baldácsy Antal kiskirályként uralkodott a környéken. Az egyik történet szerint a jobbágyokkal igen keményen bánt, és amikor Esztergom vármegyéből a hatóság emberei a panaszok kivizsgálására érkeztek, őket saját börtönébe záratta. Ugyanígy járt el második feleségével is, akit féltékenységből egy időre ugyancsak a börtönbe záratott.

Kétségtelen, hogy Baldácsy Antal a vármegye legimpozánsabb kastélyát építtette meg, amelynek különlegessége a belső termek falfreskói voltak, az egész falat beborító görög mitológiai jelenetekkel. Ezek a freskók a kommunista időben megsemmisültek. Ma ezeknek a rajzos változatai láthatóak a termekben.

Az ötszobás kastélyszállóban 45 szoba, két étterem és több fogadószoba, illetve szalon van. Valamennyi szoba és terem századfordulós bútorokkal van berendezve, amelyeket a mai tulajdonosok európai régiség-kereskedőktől szereztek be.

A Béla-i kastély fogadóterme

A kastély huszadik század eleji tulajdonosa, az Ullmann család leszármazottja Ilona von Krockow grófnő és Matthias gróf 2000-ben vásárolta vissza az akkorra már életveszélyes állapotú épületegyüttest és elkezdtek a szakaszos felújítást. A birtokot kovácsoltvas kerítéssel vették körbe, majd a tetőzet felújítása után folyamatosan hozták helyre a fő- és melléképületeket. Kialakítottak egy borozót is, amelyet modern szőlőfeldolgozó technológiával szereltek fel. A kastély területén és a közelebbi és távolabbi környéken is gondosan művelt szőlők vannak ma is. Valószínűleg itt állítják elő a Felvidék legjobb fehér és rozé borait. Ezt mi is megtapasztalhatjuk, ha betérünk az étterembe, ahol magyar nyelven is üdvözlük a vendéget, persze szlovák és angol nyelven is.

A kastély teljes felújítása végül 50 millió euróba került, a szőlőfeldolgozó pedig további 8 millió koronába. A borozó építésekor még nem euro, hanem korona volt a fizetőeszköz.

A kastélyszállóban lévő étteremben kívülről jövő vendéget, akár külföldi akár magyarországi, szívesen látnak. Kérésre a földszinti szalonokat és termeket is megnézhetjük. A vendégszobák a felső szinten vannak. A kastély kertjében található szőlőben és virágoskertben is sétát tehetünk. A kastély több holdas parkja rendkívül gondozott, ahol három mesterséges tavat is létesítettek.

Béla lakosainak több mint fele ma is magyar, de szlovák, cseh és több ismeretlen nemzetiségű is lakja.

Képeink az épületegyüttest mutatják

Szlovákiában, a Duna mentén még több helyen láthatunk egykori vízimalmot, ma már csak műemlékeként.

A Guta-i vízimalomhoz vezető fahíd, amelyik a leghosszabb ilyen híd Európában

Párkányhoz közel, Gútán hajómalom üzemelt a Nagydunán, felhasználva a bő vízsodrást. A hajómalmoknak azokat nevezték, amelyeknél két hajótest között építették meg a malomszerkezetet. Ennél fogva az építmény vízen úszó, mozgatható volt. Oda vontathatták, ahol megfelelő volt a vízmélység. Hajólapát forgatta meg az őrlőszerkezetet, és bármilyen gabonaféle őrlhető volt benne. Télre a partra

A Guta-i vízimalom

Dunatőkés vízimalom

vontatták a hajótesteket, és a malomszerkezetet javították szükség esetén. Az 1885-ös víztörvény minden hajómalom üzemeltetését megtiltotta, mert a hajóközlekedés a Duna teljes szakaszán nem volt biztosítható. A gútai malmot később Komáromban restaurálták, de a Duna alacsony víz állása miatt a Vágon kellett felvontatni a mostani helyére. A gútai malomhoz Európa leghosszabb fahídja vezet.

Dunatőkés mellett /Dunajsky Klatov /, közel Dunaszerdahelyhez az egyik olyan vízimalom látogatható, amelyik alacsony meghajtású volt. A Kis-Dunán építették fel. A rekonstruált vízimalmot – üzemzerű bemutatásaként – 1987-ben be is indították. A malomban látható a valamikor használt ladik, az őrléshez szükséges eszközök, a famegmunkáló szerszámok, és a környék védett madarainak preparált másolatai. Az idegenvezető helybéli lakos, akinek felmenője volt az utolsó molnár.

Jókán /Jelka/ egy cölöpös, azaz lábas vízimalom látogatható, amelyet különleges technikai műemlékként tartanak nyilván. Érdekessége, hogy eredetileg hajómalom volt, amelyet 1990-ben – az említett víztörvény miatt – alakították át lábas malommá. Ez az építmény – Európában egyedülálló módon – háromszintes famalom, amelyben még 1951.áprilisáig is őrltek különféle gabonákat. Ma a környéken egy kisebb skanzen is látogatható.

Sz.J.

Forrás: Wikipédia és Slovakia Travel
Fotó: Csíky Gábor, Pataky Sándorné

Befejeződött a Központi Energiaellátó épület beruházása a Iosephinumon

*A Iosephinum területén, északon a kép sarkán az
Energiaépület*

A Makovecz Campus

A közbeszerzésen nyertes Laterex Építő Zrt. kivitelezésében és a Iosephinum Fejlesztésért Alapítvány beruházásában elkészült a Központi Energiaellátó épület a Iosephinum területén. A projekt megvalósítását a Kulturális és Innovációs Minisztérium támogatta.

A projekt első üteme az Avicenna Kutatóintézet épület épületét ellátó gépészeti tér és transzformátorállomás volt, második ütemként az épületet bővítették és ezek után, mint Iosephinum Kiserőmű fog működni.

A Központi energiaellátó épületben kapott helyett 2 db gázmotor, 2 db gázkazán, egy darab biomassza kazán és 2 db hőszivattyú. A hűtés ellátását a hőszivattyúkon kívül az adszorpciós hűtő és egy folyadékűtő biztosítja.

A 2 db Rolls Royce típusú gázmotor a hőelőállításon kívül áram előállítására is alkalmas, amely felhasználható az energiaépület működtetésére és a területen lévő további épületek elektromos és hő, valamint hűtés ellátására is külső energia betáplálás nélkül.

A teljes Központi Energiaépület rendszerében lévő nagy teljesítményű gépek 1 MW energia előállításával lehetővé teszik nemcsak a Iosephinum területén lévő meglévő és a befejezés előtt álló épületek ellátását, de a Nemzeti Tudáspark egészére is elegendő energiát tud biztosítani.

Mai világunkban kiemelten fontos szerepet játszik a gazdaságos működtetés és a környezetünk védelme. Ezen projekt megvalósításával mindkét fontos szempont megvalósult. Ez a nagyszabású projekt évtizedekig kielégíti majd a Nemzeti Tudáspark energiaigényeit.

Foto: Szócs Edgar

Dombi-Schäffer Viktória

A Piliscsabai Nemzeti Tudáspark hírei

- Elkészült a Iosephinum területén az Országos Széchényi Könyvtár Archivális Könyvraktár épülete. Az ünnepélyes avatásra 2024.július 30-án került sor, dr. Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter úr vezényletével. Az ünnepségen részt vett dr. Demeter Szilárd a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ elnöke, valamint dr. Rózsa Dávid az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója. Az 1181/2024 számú VI.20-án megjelent kormányhatározat biztosította az Országos Széchényi Könyvtár részére, hogy az Archivális Könyvraktár megkezdje működését és megfelelő előkészület után a Könyvraktár feltöltését is meg lehessen kezdeni.
- A 2023. évi CI. törvény 54 §-nak értelmében a Iosephinum területének vagyonkezelését nagyobbbrészt a Iosephinum Fejlesztésért Alapítvány, míg kisebbbrészt az Országos Széchényi könyvtár kapta meg 2023. december

20-i kezdettel. A vagyonkezelést egyik szervezet sem tudja addig megkezdeni, amíg a jelenlegi vagyonkezelő – Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. – és a Iosephinum Fejlesztésért Alapítvány, valamint az Országos Széchényi Könyvtár nem kötik meg a részletes, a vagyonkezelésről szóló szerződéseket. Az ezekre vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak. Az Alapítvány a vagyonkezelést lehetővé tevő pénzügyi támogatást még nem kapta meg a kormánytól.

- Megkezdődtek a Iosephinum Fejlesztésért Alapítvány beruházásában elkészült projektek vagyonátadása az MNV Zrt. részére. Az első ilyen befejezett projekt a vizes infrastruktúra kiépítése a területen, melynek keretében elkészült a teljes tűzivíz hálózat a hozzátartozó tűzivíz gépházzal és nyomásfokozóval együtt, valamint kiépült az ivóvízhálózat a teljes területen. Ezzel a fejlesztéssel

szétválasztották az eddigi egyesített hálózatot, ami azt jelenti, hogy ezentúl külön tűzvíz hálózat és külön ivóvíz hálózat működhet.

- Elkészült a Iosephinum Kis-erőmű beruházása, a fejlesztés elszámolása az illetékes szakminisztériumnál folyamatban van.
- A Makovecz Campus területén befejeződött az Emericanum (Szent Imre) épület felújítása. Az épületet a Makovecz Campus Alapítvány már birtokba is vette.
- A volt klotildligeti egyetemi campus rehabilitációjának második lépéseként megkezdődik a Quaestura (adminisztráció) épület komplett felújítása. A kiviteli tervek

elkészültek, így lehetőség nyílik a kivitelező kiválasztására vonatkozó közbeszerzési eljárás kiírására. A tervek szerint a beruházási munkák várhatóan 2025 első negyedévében befejeződnek.

- Tárgyalások folynak a volt Iosephinum kollégium és szakkollégium üresen álló épületének újrahaznosításáról. Jelenleg az Isteni Megváltóról Nevezett Nővérek Kongregációja, magyar tartománya tulajdonában lévő épületének megvásárlásáról tárgyalások folynak a Magyar Államot képviselő MNV Zrt-vel.

*Iosephinum
Fejlesztéséért Alapítvány*

Akiktől búcsúztunk

Dr. Újházy András 2024.június 18-án elhunyt. A Ward Mária Általános Iskola, Gimnázium és Zeneiskola igazgatói állását elnyerve jött közénk 1995-ben. (Az oktatási intézmény Páduai Szent Antal nevét kapta, amikor később a Székesfehérvári Egyházmegye iskolájaként folytatta működését.)

A valamikori Klotildligeti Általános

Iskola a rendszerváltást követően visszakerült az akkor még Angolkisasszonyok néven ismert szerzetesrendhez. Névváltoztatás akkor is történt, azzal egyidőben katolikus szellemű oktatási intézményként gimnáziummal, zene és művészeti oktatással is bővült a tevékenysége.

Újházy András korábban a József Attila Gimnázium, majd a Prohászka Ottokár Katolikus Gimnázium tanára volt. Hiteles keresztény emberként jött és vezette az intézményt 2019. nyaráig, amikor átadta a helyét az új vezetőségnek, mert meglátása szerint új lendülettel és új vezetővel kell folytatni a munkát. Igazgatása alatt az oktatási intézmény az iskolák országos rangsorában előkelő helyezést ért el, a diákok kitűnően szerepeltek a különböző szintű versenyek mindegyikén. Amikor visszavonult, egy emlékkönyvvel és a diákok által készített, róla szóló filmmel búcsúztak el Tőle.

Nagy Gyuláné, Mária néni 92 éves korában igen jó fizikai és szellemi állapotban váratlanul ment el július 22-én.

Csendben, kitartóan és alázattal segítette férje, Nagy Gyula Egyesületünk hosszú éveken át vezetőjének munkáját, mint ahogy gondozta mára már tekintélyes létszámú családját is. Nagy

Gyula az itteni szakközépiskola tanára, majd vezetője volt, nyugdíjba vonulása után vállalta, hogy mint korábbi egyesületi tag, vezetője lesz az akkor még több mint 50 fős, a természetvédőket egybefogó szervezetnek. Lapszámainkban írt egyesületi hírek mindegyike az Ő munkáját dicsérte. (A visszaemlékezéseket folytatni fogjuk.) Mi, akik közvetlen munkatársai voltunk, azt láttuk, hogy a mindig csendben mosolygó Marika mindenben egyetértve, odaadóan segítette ezt a munkát, amit akkor természetesnek véltünk. Ezért most igazán sajnálhatjuk, hogy az észrevétlenül nekünk dolgozó Marikának életében nem tudtuk azt nyilvánosan megköszönni.

Talán itt az alkalom, hogy minden évben megemlékezzünk Róla is, gyermekei felajánlása okán. Fia és lánya évenkénti nagylelkű adománnyal szeretnék emlékezetünkben tartani Édesapjuk emlékét. Ennek részleteit külön ismertetjük.

Csikó Gábor

Felejthetetlen emlékek a múlt század ötvenes-hatvanas éveiből

Margitszigeti kristályvíz Kossuth-címeres, zöld csatos üvegben kontra PET-palackos ásványvizek és ízesített lörék – Csirkepiac, véres jelenet tyúkokkal és nagyival – A tüzelőszállítók fogadása, szénszünetek az iskolákban – Karácsonyi hal a fürdőkádban – A Matróz Csárda, a kulturált késdobáló

Emlékszik még valaki a Kossuth-címeres, zöld csatos üvegre és annak tartalmára, a Lukács Fürdő kristályvizére? A többi gyógyfürdő kénhidrogén forrásvizét kisebb demizsonban vittük haza, bár azokat pár fillérért korsókban, poharakban helyben is elkortyolhattuk. És ki emlékszik még az akkori sörökre, a Kinizsire vagy a másfél literes Családi sörre? Ezek mellett ugyancsak ritka madár volt a Zsiráf sör, amit leginkább exportra gyártottak. A szó szoros értelmében üdítő volt a hetvenes évek legelején a Traubisoda megjelenése. Ezekkel szemben a mai választék szinte korlátlan, számtalan üdítőital mellett több tucat hazai ásványvízből és sörféléből válogathatunk, sőt ezek ízesített változatai is népszerűek.

És ki ne emlékezne a piás haverok kedvelt italaira, leginkább a Kevertre, amit bőszen nyakaltak a mielőbbi lerészegedéshez. A talponállókban ez fogyott a legjobban, kisézőként a sörhöz. Összetételét illetően hígított finomszesz, valamint rum- és császárkörte-aroma biztosította a másnapai fejfájást. Fura, de ma is gyártják ezt. Épkézláb bor- vagy sörívó barátaimmal ezt soha meg sem kóstoltuk volna.

Másik népszerű ital a vermut volt, de mi elsősorban a kubai rumot szerettük. Azt is csak mértékkel, és szintén csak alkalmanként szívtuk az aromás kubai szivarkákat, a sárga dobozos Kim és a Kom nevűeket, merthogy rohadt erősek voltak, olyannyira, hogy pár szippantás után a filter

sötétbarnára színeződött. De ha köpködve is, álltuk a sarat. Amikor elégünk lett a köhögésből, krákogásból, áttértünk a harmat gyenge Fecske cigire és a pipázásra.

Nagyanyánk a nyulak mellett csirkéket is tartott. A tarcón csapott nyulak megnyúzására és a tyúkok torkának elnyisszantására a baromfiudvarban került sor. Ez kisfiúként nagyon megviselt engem, mindig élénken tiltakoztam: *nem engedem levágni a pipikét, nem engedem levágni a pipikét!* – kiabáltam. Horrorisztikus jelenetként él emlékezetemben az, amikor nagyanyánk egy jókora késsel színre lépett, szétzaladtak a tyúkok, mögöttük én futottam, kissé lemaradva meg a késsel hadonászó nagy, pont úgy, mintha épp engem akarna leszúrni. Ha ezt látta volna valaki, biztosan rendőrért kiáltott volna. Napjainkban is jókat derülünk ezen a történeten, ha a családi, baráti összejöveteleken szóba hozza valaki.

Felnőve már nem tartottam horrornak a csirkék hátratekert nyakán való csellózást. Sőt, apámmal humánusabb módon, baltával fejeztük le a sütnivaló szárnyasokat. Apám egyszer élő pulykával állított be, amit átöltözés után a mosókonyhában intézett el. Azonban a fejetlen állat acélrugóként ugrott fel a szorításból, valódi vérfürdővé változtatva a helyiséget.

Élő csirkéket a közeli piacon is vettünk. Az árusok a durván másfél négyzetméteres, arasznyi magas lécvázak drótketrecből rángatták elő a kiválasztott szárnyasokat. Nagyném mindig a legelevenebb állatokat vette meg, a kókadta pártában maradtak. A vasárnapi ebédhez két kisebb csirkét,

vagy egy nagyobbat vettünk. Hazafelé a villamoson nemcsak a mi necc-szatyrunkban szorongtak az összekötözött lábú tyúkok. A folyamatos kárálás és toll-hullatás valóságos baromfiudvarrá züllesztette azokat a járatokat. Az akkori utazási szokásokba ez bőven belefért. Hanem a mai közlekedési járműveken sokkal cifrább dolgokkal találkozhatunk.

Az akkori háziasszonyok naponta kemény munkát végeztek. A halpucolás mellett gyakran használatba vették a káposzta- és tökgyalut, a hús- és mákdarálót, a lyuggatott vaslemezes és fahengeres paradicsom-passzírozót, a nokedliszagatót, a habverő üstöt meg a cakkos kerekű de-relyevágót, ráadásul a tésztagyúrás is a „kedvelt elfoglaltságaik” közé tartozott.

A gyári tézstaféleségek használata során mindig felidéződik bennem a nagyanyám és nagynéném „gyártósora”, ahogy a levesbetéhez valót előbbi meggyúrta, utóbbi pedig a liszt-szagú deszkán elnyújtotta, majd egymást váltva cipőpertliszerű csíkokra metélték olyan egyformára, amilyeneket ma gépekkel állítanak elő.

A tüzelőszállítók fogadása az őszi feladatok közé tartozott, ami többnyire valóságos átverő-show volt, mert a szenesemberek úgy trükköztek, ahogy csak tudtak. Mi azonban ismertük a dörgést. Ellenőriztük a mérleget meg a mérlegelést, hogy a kosárban ötven kiló legyen az ötven kiló, plusz a tára. Ha rendben ment minden, és még a tűzifát is felszlihtolták, úrias borraivalót kaptak.

Ha viszont a kocsin mégis maradt valami, azt pénzért próbálták ránk sózni. Ekkor elég volt annyit mondania apámnak, hogy kihívja az ellenőröket, és újraméretti az egész kupacot. Végül morgolódva ugyan, de lehordták a maradékot. Néha megmakacsolták magukat, ez esetben a TÜKER ellenőrei becslés alapján állapították meg a hiányt, majd küldettek egy vagy másfél mázsa ráadást valamelyik arra járó fuvarral. Idős asszonyokat, málé öregembereket, figyelmetlen nőket

könnyen át lehetett rázni. Emlékszem, egyszer nagynéném vette át a téli tüzelőnket, át is verték rendesen, de annyi esze volt, hogy a maradékot nem „vásárolta” meg. Abban az esetben kirívó volt a hiány, így öt kosárnyi kárpótlást kaptunk.

Korán kelő apám a hivatalba indulása előtt végezte el a salakolást, a kályha feltöltését és begyújtását. Előző este ő vagy én vágtuk fel a gyújtósna való fát. Ez a munka olykor rám maradt, még akkor is, ha éjfél tájt kissé beszeszelve tértem haza. Így az éjszakai favágás zajhatásai nemcsak nekem jelentettek külön örömet, hanem a társtulajdonosoknak is. A szálegyenes akáccal nem volt gond, élvezet volt hasítani, de a görcsös tuskók úgy megfogták a baltát, hogy a művelet csak egy ráverő fejszével lehetett befejezni. Acélt püfölni acéllal, úgy, hogy azok még szikrákat is vetettek, kovácsműhely hangulatát adták az éjszakának.

Telente csak a gyerekek örültek az iskolák szénzüneteinek. És ez évente ismétlődött, hiába dolgoztak megfeszített tempóban az élmunkásként sztárolt bányászok. Az ötvenes évek „vívmánya” volt a sokszoros tervtúlteljesítés, vagyis a szovjet sztahanovista mozgalom kopírozása. A statisztikák javultak, de az erőltetett iparosítás miatt így sem jutott elég tüzelőanyag a közintézmények kazánjaihoz. Varga Barnabás sztahanovista vájár 1950-ben mégis megkapta a Kossuth-díj ezüst fokozatát, az indoklás szerint a „sztahanovista munkamódszereivel elért állandóan magas teljesítményéért”. Ezt a mozgalmat szinte minden iparágra és a mezőgazdaságra is kiterjesztették, 1953-ig több mint tízezren kaptak sztahanovista és élmunkásjelvényeket, több mint százezren pedig sztahanovista oklevelet*. Hanem a túlfeszített munka túlfeszített idegekkel járt, sajnos következményekkel...

A karácsonyra szánt pontyot vagy harcsát mindig a Nagycsarnokban szereztük be apámmal, és az áldozatot csak másnapig tartottunk életben a vízzel teli fürdőkádban. Ez kiváló alkalom volt számomra, hogy a magam fabrikálta egyszerű hajómodellek úszópróbáját elvégezzem. A hajócskáimhoz képest a halat óriáscetnek képzeltem, de ő a hurkapálcás bökdösés ellenére sem volt hajlandó akkora hullámokat kelteni, hogy a süllyedéspróbákat is lejátszhassam.

Idősebbek láthatták még a Szabadság hídnál kikötött egykori Bögőshajók mintájára épített élőhal-raktározó bárkákat, amelyek a '45-ös ostromot és '56-ot is átvészelve még a hatvanas években is ott voltak. A hajótest lyuggatott terű középső részében a szabadon áramló víz tartotta életben a halakat. Onnan aztán vesszőkosarakba hálózta a ficánkoló ellátmányt, és kézikocsikkal juttatták el a Nagycsarnok árudáiba a rakpartról nyíló alagúton át, amelynek már csak befalazott bejáratát láthatják az arra járók.

Idősebb olvasóim még emlékezhetnek a hídfőtől köhajításnyira működő Matróz Csárdára, ahová a fegyveres testületek tisztí és sorállományú tagjai még szomszjalál esetén sem léphettek be.** Amikor a Duna már a rakpartot

nyaldosta, a hídfő melletti lépcsőtől kétcolos deszkákon közelíthettük meg azt a kulturált késdobálót. Barátaimmal főleg a rácponty kedvéért jártunk oda, néha rántott béka-combot is rendeltünk, de szerettük az ott kapható rumot is...

Szovjet tank és az élőháltároló-bárkák a Szabadság hídnál 1956-ban

Következő cikkünkben múlt századi játékokat állítunk szembe a maiakkal.

A Matróz Csárda 1966-ban

Zsiray László
Károly

Fotók: fortépan.hu

* Sztahanov és a magyar munkáscelebek - ORIGO

** Állambiztonságra veszélyes kocsmák - Kocsmablog

„A Ki nyer ma?” új arca

2023. júniusában nagy várakozás előzte meg a „Ki nyer ma? Játék és muzsika 10 percben” címen ismert zenei fejtőő új változatát a Bartók Rádió reggeli műsorában. Mivel másodszer írok erről a műsorról, elnézést kérek az ismétlésekért. Néhány konkrétum: A Kossuth Rádióban 1969. és 2007. között a déli hírek után minden hétköznap ez a műsor következett, 38 év alatt kb. 9.000 adás hangzott el. Legtöbbször az Astoria halljában folyt a játék egyenes adásban. A jelentkezők közül sorsolással választották ki az aznapi játékost, akinek öt komolyzenei kérdés közül legalább 4-re helyes választ kellett adni, hogy nyerjen.

A felettébb népszerű műsort, a mai napig tisztázatlan okok miatt, egy szeptemberi napon beszüntették. Czigány György Ponciustól Pilátusig mindenkit felkeresett, de senkitől nem kapott érdemi választ, igaz, ígéretet sem. Én csak arra emlékszem, hogy a végéhez közeledve a közösségi médiában egyre többször olvastam, ill. hallottam gúnyolódó véleményeket.

A Bartók Rádió munkatársai tavaly júniusban azonos címmel alkották meg az új műsort. Azóta minden hétköznap reggel 8 óra után mindenki hallgathatja, akit érdekel, és bárki jelentkezhet játékokra (nem kizáró ok, ha hivatásos zenész).

A játék felépítése lényegében nem változott, továbbra is komolyzenei kérdések teszik ki a játék nagy részét, de a korábbihoz képest jelentős szerepet kaptak egyéb zenei ágak is: dzsessz, filmzene, musical, tangó, néha még rock is. Ellenében a régről megszokottal, sokszor nem a zenét kell felismerni, hanem pl. a hangszert, az előadót, a bemutató helyszínét, stb. Komoly különbséget jelent az is, hogy a zenét sok esetben nem is kell felismerni, mert eleve megmondják,

mi lesz, csak valamilyen kapcsoló kérdésre várnak választ. Pl: Melyik országban játszódik az opera?, a/b/c/d lehetőségek közül kell kiválasztani a jót. A szerző vagy előadó életrajzi adataiból is származhat a kérdés, pl. hol született Bartók?

És most következzenek az észrevételek. A címen kívül kevés dolog azonos. Ez nem hiba, hiszen közel két évtized alatt rengeteg dolog változott, és a szerkesztők igyekeznek a mai hallgató igényeihez igazítani a tartalmat. Két generációváltás zajlott le a műsor fénykorától napjainkig, az akkori játékosok közül ma már kevesen vannak az élők sorában. Nem titok, hogy régen én is sokat játszottam, jól ismertek a törzshallgatók. Óhatatlanul a régihez hasonlítom a mostanit.

Három alkalommal jelentkeztem a megújított játékra. Most már azt mondom, szerencsével nyertem, mert nem kaptam se dzsesszt, se filmzenét. Azt is megfigyeltem, hogy arányaiban növekedett a XX. század komoly zenéje, és csökkent a klasszikus művek aránya. Többet kell tudni a modern zeneszerzőkről, előadókról, mint az én időmben. Sokkal több tengeren túli zene szól, és a könnyű zene területéről sok olyan énekes szólal meg, akiket én nem hallgatok, mert más az ízlésem.

A hónapok múltával a kérdések egyre nehezebbek- nem csak nekem. Talán ez az egyik oka, hogy egyre inkább nagy tudású játékosok jelentkeznek, akik többnyire az idősebb generációhoz tartoznak, néhányat ismerek közülük.

Egyre kevesebb a fiatal jelentkező, talán a klasszikus zenétől való félelem miatt.

A kérdések összeállításában a szerkesztők és műsorvezetők jól vizsgáznak, élvezetes és tanulságos műsorokat

hallunk, sok információval gazdagodhatnak az arra fogékonyság, miközben gondolkodnak a megfejtésen. A régihez képest örömteli újdonság, hogy remekül elbeszélgethet a kérdező és a válaszadó, van rá idő.

De arra is felfigyeltem, hogy a kérdező nem mindig tudja felmérni, mennyire nehéz, vagy mennyire könnyű egy kérdés. Csak egy példa: A játékos felismerte Mendelssohn Hebridák nyitányát. A műsorvezető szokatlanul nagy elismerésben részesítette, és elnézést kért, hogy ilyen nehezettől kezdett. Mi itt a baj? – kérdezhetik. Hát az, hogy a Hebridák nyitány a népszerű szerző leggyakrabban játszott művei közé tartozik, ugyanolyan gyakran hallható, mint a hegedűverseny, vagy a Szentivánéji álom nyitány, sőt, mivel csak 8 perces, azoknál is gyakrabban tűzik műsorra. Emellett azért is, mert káprázatosan ábrázolja a zord, néha viharos skót tájat.

Végül: remekül érvényesül a műsor játék jellege, néha érdekes dolgokat tudunk meg játékosokról és játékosoktól. Bő egy év alatt kialakult az új műsor karaktere, és általános elismertség övezi.

Dr. Farkas Elek

Ui.: Az előző számunkban feltett kérdésekre minden válasz helyes volt.

Kérdések 2024. szeptember 4.

- A dalciklus műfajában viszonylag kevés mű szerepel a hangversenyek műsorán, de ezen belül Schubert 3 alkotását igen magasan jegyzik. Melyik az ő műve?
A) Téli utazás,
B) Asszonyszerelem, asszonysors,
C) A fiú csodakürtje,
D) Wesendonck dalok. (A másik 3 szerző nevének is örülnék)
- Mascagni Parasztszücsület c. operájáról csak az egyik állítás igaz:
A) Ez a szerző egyetlen operája, többet nem írt.
B) Szerepel benne egy Alfio nevű fuvaros,
C) Happy enddel végződik,
D) Van benne pünkösdi kórus.
- Goethe Faustja, ill. annak egyes részei sok zeneszerzőt ihlettek meg. Az alábbi művek közül ez melyekre érvényes (2) és melyekre nem (2)?
A) Schubert: Margit a rokkánál,
B) Verdi: A végzet hatalma,
C) Offenbach: Hofmann meséi,
D) Arrigo Boito: Mefistofele
- Idén februárban, 80 éves korában hunyt el egy magyar zeneszerző:
A) Petrovics Emil,
B) Ránki György,

- C) Eötvös Péter,
D) Weiner Leó

- Verdi 3 operája is Shakespeare drámából készült, melyik a kivétel?
A) Otello,
B) Rigoletto,
C) Macbeth,
D) Falstaff

„Ez Az Újság Nálunk” című lap 2024. évi 3. számában feltett zenei kérdések megfejtése

- Joseph Haydn a szimfónia és a vonósnégyes mint műfaj megteremtője és kiemelkedő alkotója.
- Puccini Turandot című operája játszódik kínai környezetben.
- A Nelson mise nem Beethoven műve, hanem Haydné.
- A Salome című operát Richard Strauss írta.
- A Karácsonyi oratóriumot Bach szerezte. A Messiás oratórium alkotója Handel, a Teremtés oratóriumot Haydn írta, a Krisztus az olajfák hegyén című oratórium Beethoven műve.

A.

A Piliscsabai „Klotildliget” Községépítő és Természetvédő Egyesület lapja

Szerkeszti a szerkesztőbizottság:
Dr. Gazda István, Nagy Eszter,
Dr. Szobácsi Julianna, Zsiray László

**Felelős kiadó: Piliscsabai „Klotildliget”
Községépítő és Természetvédő Egyesület**

Fotók:
Csikó Gábor, Nagy Eszter,
Pataky Sándorné, Zsiray László

Eng.sz.: B/PHF/413/P/1990

Szerkesztőség címe:
2081 Piliscsaba-Klotildliget,
Fényesliget sétány 2.
Telefon: 06-26/375-095,
E-mail: klotildligettve@gmail.com
Honlap: www.klotildliget.hu

Nyomda: Print Brokers Team Kft., Győr

*Az újságban megjelenő írások
nem feltétlenül tükrözik a szerkesztőség véleményét.*

Klotild-napi *Rajzpályázat*

Múltidéző Rajzpályázatra hívjuk a gyerekeket

Tudod-e, hogy ki volt Klotild hercegnő?
Mikor élt, milyen ruhát viselt, mivel töltötte a
napjait?

Mi köze volt Klotildligethez?

Te hogyan képzeled?

A/4-es méretben, bármilyen technikával (színes ceruza, filctoll, festék, zsírkréta) készítheted az alkotásodat.

A kész műveket a tveklotildliget@freemail.hu címen várjuk 2024. szeptember 20-ig.

A legjobb műveket díjazzuk!

Ha szükséged van egy kis inspirációra, akkor ezekben a könyvekben tudsz utánanézni:

- Csíky Balázs: Tájak, Korok, Múzeumok Kiskönyvtára 708 - Piliscsaba, 2004.
- Hauck János - Tschawa - Piliscsaba
- Horváth Tamás: József főherceg és kora